

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA
AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZOK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Községeknek,
papok-, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre
3 K. Tanítóknak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány
Telefon-szám 15. ár 10 fillér. Telefon-szám 15.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: FÜLEI SZ. LAJOS.

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér-
többszöri közlésnél 4 fillérért közöltetnek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenként
két szer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomató és könyvkötő intézete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489. sz. — és hirdetések küldendőik. — Kéziratok vissza nem adatnak. — M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489 sz

Gőzfürdő városunkban.

(gh) Gőzfürdő Székelyudvarhelyt!...
Ez aztán szép dolog! Valóban érdemes
arra, hogy vele itt foglalkozzunk, még pe-
dig azért, mert nem jámbor ohajtást han-
goztatunk, hanem — ugyszólva — beszám-
lót tartunk az e tárgyban történekről.

Előre bocsátjuk, hogy a gőzfürdőt —
sajnos — nem a város építi; habár évek
során át tervezgette, de alapos vezetés
hiányában komoly elhatározásig soha nem
jutott vele. Azt sem mondhatjuk, hogy va-
lamelyik bank vette volna az ügyet ke-
zébe. Ámbátor Kézdivásárhelyt az ottani
takarékpénztár régen épített gőzfürdőt,
holott Székelyudvarhely nagyarányu intelli-
genciáját össze sem lehet hasonlítani az
övével.

De ne bocsátkozzunk rekriminációkba.
E helyett örüljünk a város haladásának.
Örüljünk annak, hogy végre akadt egy de-
rék polgártársunk, aki Isten adta észszel,
messze kiható nézettel, férfi bátorsággal,
városunk tekintélyét egy teljesen ujkori beren-
dezésü gőzfürdővel ohajtja emelni. S ezzel
tiszteletet érdemlő nevét örökre beírja a
székely anyaváros — amugy is szörnyen
lassu — fejlődésének aranykönyvébe.

Üdvözljük tehát s kívánjuk, hogy be-
fejezett tervét mielőbb megvalósítsa!

F á b i á n József helybeli gőzfűrészgáros
ugyanis, hogy a várossal össze épült s így re-
mélhetőleg nemsokára, de előbb-utóbb ide csatla-
kozó Bethlenfalva területén fekvő S o ó-féle ud-

varon, a mai kívánalmaknak teljesen megfelelő
gőzfürdőt épített — a maga költségén.

Az erre szükséges tervezetet K e l e m e n
György helybeli ismert nevű építőmester és ce-
ment-technikus készítette el kiváló szakértelem-
mel. K e l e m e n n e k különben hazánkban ez
már a második terve, mert a kaposvári — annak
idején nagy feltűnést keltett — gőzfürdőt is ő
tervezte.

Az épülő gőzfürdő tervezetét — biztos for-
rásból vett értesülésünk szerint — a következők-
ben ismertetjük:

A fürdő előmérete délnek fekszik; három
oldalon árnyas fáktól körülvéve. A Küküllő folyótól
mintegy 50—60 méternyire lesz s a szükséges
(csakis tisztán átszűrt) vizet is innen nyeri.

A bejárat az udvarról történik Előbb egy
előcsarnokba lépünk, ahol szemben a pénztár,
balról a gőzfürdő öltözői vannak huszonhat ké-
nyelmes kabinnal. A öltözőkből egy kis előszobá-
val a langyos meleg tükör-fürdőt találjuk, amely-
nek területe egy nagy szoba nagyságával ver-
senyez.

Két oldalon lejárattal és körüljárhatóan
ugyan ebben a teremben van az egész meleg
tükör-fürdő is, ahonnan a gőzszobába lehet
menni. Innen pedig a hideg tükörfürdőhöz jutha-
tunk, mely körül lesz véve pompás zuhanyokkal.

Ezután a római módszerü száraz meleg
fürdőbe, majd a dörzsölő (masszirozó) szobába me-
hetünk s innen egy előszobába érve, ott találjuk
a szárító helyiséget és közvetlen mellette a pi-
henő termet. A pihenőből jobbra külön kijárat
az öltözőbe megyünk.

Az előcsarnokból jobbra külön folyosón ki-
lenc kényelmes fürdő-szoba nyer elhelyezést s

szolgál a közönség ebbeli igényeinek kielégítésére
— a legmodernebb beosztással.

Az összes helyiségeket gőzfűtéssel látják els
minden oldalról a legszebb kilátást fogják nyújtani.

Egészségügyi tekintetben sem marad fön
kivánni való, amennyiben a tükörfürdők vizei
állandó be- és kifolyással vannak tervezve.

Szóval a berendezést, beosztást és más
helyi körülményeket is tekintetbe véve, nyugod-
tan elmondhatjuk, hogy Székelyudvarhely város
közönségének oly előkelő gőzfürdő fog rendelkez-
zésére állani, mely nemesak a legkényesebb igé-
nyeket is hivatva lesz kielégíteni, hanem bármely
nagyvárosi hasonló fürdővel kiállja a versenyt.

Végül pedig ha tudjuk azt, hogy az építés
már a folyó évben befejezést nyer s december
közepére, de legkésőbb karácsonig elkészül és
megnyitható a gőzfürdő, valóban elismeréssel
szólhatunk F á b i á n József polgártársunk dícsé-
retes áldozatkészségéről, melylyel városunk ebbeli
szükségletén segíteni kíván.

A községi fogyasztási szövetkezetek.

Szent-Erzsébet 1904. július hó.

A „Székely-Udvarhely régebbi számában ol-
vastam a „Kisboltos és szövetkezet“ c. cikket, a
melyre viszont válaszok is jelentek meg.

A közmondás azt tartja, hogy „minden em-
ber a maga tűzhelye körül szeret söprögetni.“
A megnyilatkozások is, a „Kisboltos és szövetke-
zet“ c. cikkre a közmondás szavai szerint feleltek.

A székely-kérdés érdekében sok nemes célu
eszmék vannak leírva. Én egy kérdést teszek
föl megoldásképp és ez az: legyen minden
egyes községben „községi fogyasztási szövetkezet“

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRGÁJA.

A b ö g r e.

— A „Székely-Udvarhely“ eredeti tárcája. —

Irta: Lyka Károly.

Nem tudjuk, miforma lehetett az ősember,
bár koponyáját és kését teméntelen mennyiségben
ássák ki a tudósok. A lelkét azonban nem lehe-
tett eddig sehonnan napvilágra szállítani, holott
az ember lélek nélkül igen csonka. Mit érzett
vajjon őseim egyike ezelőtt negyven-ötvenezer
esztendővel, amikor népes családja körében kö-
bicskával szeletelte föl a masztodon-sonkát?
Erről óvatosan hallgat Ranke és Klaatsch, mert
e tárgy könnyen költői fecsegésbe csalogathatná
az egzakt tudományt. E kapacitásokkal szemben
talán nincs helyén a téma feszegetése, bár izga-
ton érdekes. Bizonyos körülmények azonban le-
hetővé teszik, hogy ezen, a tudomány hozzáférhe-
tetlen helyén leírjuk néhány idevágó tapasztala-
tunkat. Több ősemberrel találkoztam ugyanis az
utóbbi években. S tőlük tudtam meg azt, amit a
szakemberek eddig rejtélynek nyilvánítottak. Nem
is egyenest tőlük, hanem a munkájuktól. Van egy
varázs-szelencém, amely pontos felvilágosítással
szolgál. Egy bögre.

Közönséges tárgy, három krajcárba került,
nincs rajta semmi különös látnivaló, anyaga is
a legprózaiabb; vegyi összetétele Warfha Vince
szerint Al_2O_3 , $2SiO_2$, $2H_2O$. Szóval idegen anya-
gokkal kevert agyag.

Bögre, amely nem készült korong segítségével,
tehát egészen a gölöncsér két kezének műve.
Ami rajta dekoráció, az is csak ugy hevenyészve,
„szabad kézzel“ készült. Néhol a gölöncsér a
hüvelykujját benyomkodta a még friss agyagba:
ott karikás mélyedések látszanak. Másutt a körme-
hegyit nyomta bele: az csupa félholdat adott. —
Végül a pipaszurkálójával végighúzott egy strá-
fot: ez a mélyedés most úgy fogja körül a bö-
grét, mint egy karperec egy puha asszonyi kezét.

E körülményes leírásból már sejti az olvasó,
hogy az ősember, akiről itt szó esik, egy közön-
séges gölöncsér, azaz fazekasmester. Rendes
adóízető polgár.

Mégis jogom van őt a régmúlt tanujaként
felidézni. Ő az egyetlen ember Európában, aki
ma is azt a mesterséget gyakorolja, amelyet leg-
alább ötvenezer esztendővel ezelőtt is gyá-
korolt az emberiség. Sőt szakasztott azon módon
gyakorolja, mint az őshajdanban.

Itt tehát nem változott a divat. A művé-
szeti irányok és technikai vívmányok nem avat-
koztak be az embernek mesterségébe. Egyszer,
de csak egyetlenegyszer, ütötte fel itt a fejét a
szecesszió; de ez is régen volt, talán a bronz-
korszakban, amidőn egy merész újító kitalálta a
bögrének korongon való gyártását. Ez ellen való-
színűleg élénken tiltakoztak a bronz-akadémiák,
de úgy látszik, hogy az ifjuság ismert erőszakos-
sága győzött, mert a gölöncsér máig is használja
a korongot. Néha-néha mégis elpártol tőle; ami-
dön szabadon alakít, minden mechanikus készü-
lék nélkül. Ilyen tárgyakkal egyre sűrűbben ta-

lálkoztunk az iparművészeti kiállításokon, ami
arra mutat, hogy az ős-akadémia kibőjtölte az
évezredek tekintélyes számát.

Ilyen bögrém van nekem is.

Amint kezembe veszem és megsimogatom
fekete, kerek termetét, eszembe jut az a két kéz,
amely ezt a bögrét a nedves agyag-korában épp
így simogatta, hogy megkapja a kellő formát.
Előbb a tenyér, aztán az ujjak végigsiklottak
rajta, hol erősen, hol meg nagyon gyengéden,
néhol pedig csak annyira, hogy a kéz meleg
nedvessége egy lehelletnyit simitson rajta. Így
dolgozik az igazi gölöncsér, a művészi érzésü.
Formáló gesztusából sok átsiklik az engedelmes
agyagba: a gölöncsér lelkének egy pár atomja
költözködik a bögrébe. A magasabb művészetek-
nél ezt érzésnek nevezik, de a szegény gölön-
csért kevesen taksálják ily magaslatokra.

A gölöncsér aztán odatartja a művét az ég
ellenébe vagy az ablak ellenébe. Most látja, hol
kell egyet lendíteni a körvonalon, a silhouetten.
És meglendíti azt a vonalat. Aztán forgatja,
hogy minő profilt mutat erről, meg arról az ol-
daláról. Nem kajla, nem pupos-e? Ha baj esett a
vonalon, az a simogató ujj addig simogatja, amíg
helyessé lesz. És simogatja szeretettel, mintha az
a sárga agyag a gyermeke szőke haja volna. Si-
mogatja szeretettel elnéző, szeliden javító béke-
tűréssel, akár a jó szüle. Egész lelkével részt-
vesz a bögre megszületésében. Ő az öröm-
apa. Az ő gyermeke ez a kis feketeség. Rajta van
a családi hasonlatosság, mert ezt csak Pintér
József uram formálja így. — Belé van zárva

hogyan az amúgy is szegény székely nép, ha fogyaszt, — meri fogyasztania kell — fogyasszon a saját zsebébe.

Az árucikkiken, az italmérésnél levő haszon folyon be a község pénztárába, s így nem kell sok idő és leszen minden egyes községnek szép pénz-alapja, a melyből éventei kiadásait tudja rendezni.

Nem veszem említésbe a gazdag községeket a Székelyföldön, mert ott van miből intézni a kiadásokat, de innom kell azon községről, ahol lakom.

Fizetünk minden 2 K földadó után 1 K 20 fillért, — mint rovatalt; határunk nagyon gyenge termésű, úgy, hogy a legbővebb természeti időben is egy kalongya buza, csakis egy vékát ereszt, sem fánk, sem kövünk, sem ásványvizünk, midőn száraz időjárás van, — mint most — még ivó vizünk is kevés; ugyyszólva semmi jövedelem és mégis fogyasztani, a kevésből fizetni kell, mert a törvény is elrendeli, hogy egy község hivatali bel-szervezete legyen megfelelő minden követelményeknek.

Epen azért legyen az, hogy állítsassék föl a „községi fogyasztási szövetkezet”; ha fogyasztunk kevés termésyeinkből kapott pénzbevételével, fogyasszunk a saját zsebünkbe.

Nem akarok kereskedő lenni, mert hivatásom nem az, a nép érdekében irok, hogy állítsassék föl a „községi fogyasztási szövetkezet”. Van nekünk községek a Székelyföldön, melyek szép jövedelemmel bírnak, de legtöbben vagyunk, hol semmi jövedelem nincsen, ép azért létesüljön e nemes eszme.

Részvénytársasági szövetkezetek is kezdetek alakulni, — nagyon szép ez is — de itten az a baj, hogy az illető részvényesek gazdagoknak, míg a szegény végleg is szegény marad. „A községi fogyasztási szövetkezet”-nél azonban minden egyes bevásárló, hitelező is, és ami hasznát ad, azt az ő javára adja. Rendezessék be minden egyes község alkalmas helyiségekkel. A kereskedéshez — ismételtel mondom — nem értek, hanem ezen ügyben úgy vélem, hogy a ma

a szeretete, a gondossága. Tehát a szive Söt belé van zárva a perc hevülése vagy nembánom-sága, a ptyókossága vagy komolysága, a csalafinsága vagy józan becsülete. Az engedékeny, puha agyag minden lehelletnyi nyomot fölvesz magára. Fotográfia, söt életrajz De leginkább jellemrajz. Minden bögre, amely így készül, cserébe vájt okmány egy emberi lélekről, akár Intimna sumir agyagtáblája.

Igy formált az ősember is, akinek ötven-ezeréves cserepeit most ásogatja ki a tudomány. Ő is ezt a munkát végezte, még pedig betű szerint így. Egy körömfeketényivel sem másképpen. Amikor a nyirkos agyag a keze közé került, épp így szikrázott belé a lelke, a kedélye, a jelleme. Minden úgy történt itt akkor is, mint ma a gölöncsérműhelyben. Akkor is más volt az ember, mihelyt a nyirkos agyag formáló keze közé került, mint egyéb időkben. Akkor is a munka szelid lázat érezte, a teremtés gyönyörűségét, valóságos agyag-inspirációt. Akkor is tudta, hogy amit formál, az valami különleges érték, amelynek atyafiságos becséje is van. Akkor is élvezett az ujjá puha hegye, amidőn végigsiklott a bögretesten, akkor is akaratlan lendüléssel nyomta, terjengette a puha matériát. Az én gölöncsérem és az ősgölöncsér egy. Semmi észrevehető különbség nincs köztük. A munkáik is tökéletesen egyformák.

Ha e mellé a kis fekete bögre mellé oda-fektetem a világtörténet tiz vastag kötetét: akkor kél a respektusom. Minő semmi ez a tiz kötet, ami tele van mulással, elhamvadtsággal s minő nagy ez a bögre, amelyen számlálatlan évezredek mit sem változtattak.

Kell hogy több legyen abban a bögrében, mint az a vegyi formula, amelyről a cikkem elején írtam. Ha kissé elgondolkozom rajta, rá is jövök. Az van ebbe a kis bögrébe zárva, ami változatlan kincse az emberiségnek s ami az egyetlen örök és állandó, amióta ember lett s ember lesz a föld vidékein. Ez a mindenek felett szuverén és örök uralkodó talán a művészet.

rosvásárhelyi iparkamara buzgó férfiai a székely kérdés ezen ügyében segítség gelleendek?

Az italmérésre néztem az, hogy a fogyasztásra alkalmas italok árultassanak, de úgy, hogy mindenki vigye, vagy vitesse haza saját családjá körébe és fogyassza el otthon, azokkal, kikkel szerzi a pénzt.

Nem leszen nehéz kérdés az, hogy mikép állítsassék föl az ifjusági kör, a polgári olvasóegylet stb és mindenféle jótékony célu intézmények, mert a korsóban levő összezsufolódások a nép művelődése által lassankint megszűnnek.

Végül is kérem minden buzgó bajnokát a székely-kérdésnek, hogy szerény indítványom tegegyek megvitatás tárgyává, szóljon hozzá mindenki, mert mindnyájunkat érdekel.

Ennek megoldására kezdet fogva törekedjék mindenki és akkor — hitem szerint — szerény indítványom a székely-kérdésben áldásos gyümölcsöt fog teremni.

Sándor János,
gör. kath. lelkész.

Külömfélék.

Schiller Irma, a helybeli polgári leányiskola most kinevezett igazgatója, Szováta-fürdőről megérkezett és új állását elfoglalta városunkban. E helyen említtük meg, hogy kinevezése alkalmából — bizonyára jóhiszemű tévedésből — helytelenítő közlemény jelent meg a kolozsvári „Ellenzék” c. tekintélyes napilapban, azon a címen, hogy a kinevezett igazgató származására nézve szász. Schiller Irma urhölgy levelet írt az „Ellenzék” szerkesztőségéhez, amelyben tiltakozott a feltevés ellen, mintha ő nem lenne magyar honleány. Neki csak a neve német, szive, lelke azonban magyar. E mellett bizonyítja a „Székely-Udvarhely” mult számában közölt tárcacikkelyének bevezető része is, amely jóleső örömmel töltötte el még az eddig némileg aggódókat is. Az „Ellenzék” helyreigazító soraiban különben így szól: „Beküldötte egyúttal (a levélén kívül) a szászvárosi állami polgári leányiskola értesítőjét is, amelyből látjuk hogy az igazgató Rákóczy-ünnepélyt rendezett. Olvastuk az értesítőből az ünnepen tartott beszédét, melyből a legmélyebb hazaszeretet sugárzik ki s mely azt bizonyítja, hogy az igazgatónő atyjától hallott első dala is a Rákóczi dala volt. Olvastuk az elismerő-okmányt is, melyet a szászvárosi iskola gondnoksága és előjárósága felmentése alkalmával állított ki. Az adatok és saját értesülésünk alapján is megírhatjuk, hogy a székelyudvarhelyi iskola Schiller Irma urhölgyben egy kiváló igazgatót és vére utolsó cseppjével is hazáját mélyen szerető honleányt nyert. Székelyudvarhely e kinevezésnek csak örülhet. Mi pedig elnézést kérünk az igazgatótól azért a kellemetlenségért, melyet levelezőnk tájékoztatlansága által, akaratunk ellenére okoztunk.”

Hymen. Széll Géza székelykereszturi derék fiatal kereskedő ma (csütörtökön) délután 6 órakor vezeti oltárhoz Kazatsai Ilonkát, a róm. kath. templomban megtartandó esküvőjükre, Székelykeresztúrt.

Homoród fürdőn vasárnap (e hó 24 én) este 8 órakor nyári táncmulatság lesz, tetszés szerinti belépési díj mellett. Tekintve a vendégek sokaságát s a városunkban is mutatkozó érdeklődést, bizonyára fényesen fog sikerülni a kedélyes- és fesztelelenné ígérkező mulatság.

Esküvő. Csiki Dénes helybeli kir. telelkönyvi átalakító díjnok e hó 19 én esküdtött örök hűséget Szász Irmának, Szász Béla székelykereszturi áll. népiskolai igazg. tanító nővérének városunkban.

Postás-juliális. Kellemes kis szórakozása volt folyton robotoló postásainknak vasárnap délután a Szejké-fürdő egyik szép völgyében. Meghívott vendégek, illetve jóbarátok társaságában, vidám poharazás között egész este 11 óráig, viharlampák fényénél maradt együtt a társaság a szabadban. Szellemes tőzstok, gyönyörű énekek és jövedvü társalgás tette változatossá a mulatságot, melyet ott, a szabadban süített pompás peccenyé s más finom izü ételek elfogyasztása előzött meg. Igen eredeti alak volt Széles bácsi, a valódi szakács-kosztümbe öltözött távirat-

kézbcsítő, aki ez alkalommal peccenyésütő és osztagató szerepet töltött be nagy szakavatottsággal. A kellemesen eltöltött mulatságban résztvettek: Dr Pál Ernő ügyvéd, Dr Besztercey István trvsz. jegyző, Szabó István kir. alügyész, Fekete Imre (Fenyéd), Süller István (Szenttamás), Tamás István (Szentkirály), Péterfy Lőrinc (Kadics-Bethlenfalva) róm. kath. plebánosok, Betegh Pál lapszerkesztő, Persián János, Bagó Gyula, Gyertyáffy Gábor, Szentpétery Gergely kereskedők, Paschek Viktor takarékpénztári könyvelő és ifj. Lányi Imre joghallgató, mint vendégek. A kedves és mindenkor szolgáltrakész s ez alkalommal kiválóan szerezetre méltó postás házígazdák Lányi Imre derék főnökükkel élén, mindnyájan megjelentek. Ott voltak: Dr Macskássy Ignác főtitzt, Szentpétery Ferenc és Szabó György titstok, Cserey József és Daróczy István s-titstok, Bartel József gyakornok és Ferenczi Zsigmond növendék, a kis „postás-tójtás”. A mindvégig emelkedett hangulatban lefolyt mulatságra sokáig emlékeznek a jelenvoltak.

Óskori lelet Medeséren. Vármegyénk székelykereszturi járásában, Medesér községben különös leletre bukkantak. Varga Juliánna kertjében kutatás alkalmával Rezi Albert valamely óskori állat megkövesedett fogai és összetöredezett koponyacsontjára talált. A 12 darab fog sötétbarna színű, néhol szürkés, oszlop alakúak, oldaluk barázdáltak. Egy-egynek hossza 8-9 cm., szélessége 3-4 cm. Tetejük redős, mint a növényevőké, gyökertük 3-4 es, rövidke és lyukas. Mozgatásnál kavicsként zörögnek. A koponyacsontok is megkövültek, de töredzettségük miatt megtudni nem lehet, hogy a koponyáuk milyen részből valók. Felhívjuk az érdekes leletre az érdeklődő szak-körök figyelmét.

Székely Dalegyletünk vasárnap este, a Hungária szálló kerthelyiségében megtartott dalestélyével ismét egy jól sikerült mulatságot jegezhet föl történetében. Ez estély művészi becsét kiválóan emelte, hogy Sággh József, a fővárosi „Zenelap” szerkesztő-tulajdonosa is résztvett azon; teljes elismerését nyilvánítván székely dalosaink kitünő hanganyaga és precíz éneke fölött. Különben a dalestély, ugy részletei, mint egészében szellemileg és anyagilag is fényesen sikerült.

Takarmánybeli hiány. Pálffy Dénes tarcsafalvi földbirtokos, a vármegyei Gazdasági Egyesület érdemes tiszteletbeli elnöke, gazdaközönségünk figyelmét néhány fontos körülményre hívja fel lapunk útján. A tekintélyes praktikus gazda a jelenlegi nagy takarmány hiány szomorú alkalmából ezeket mondja: A juhok számára télire minél több lombtakarmányt gyűjtsünk össze az arra való fák megnyesése által. A kőrises cserefát nem is említem, mert az általában gyakorlatba van. Hanem ajánlom a rakottya (esigolya) bokrokat, melyek a vágott erdőterületeket — az erdőnevelés kárára nagyon ellepték. Ennek sok és vastag levele (lapija) van. A Rakottya bokor — mondom — erdőinken bőven van. Ki kell őket vágni és boglyákba rakni. De a vágást augusztus vége felé eszközöljük, amikor a falevél már megérett, mert ha most vágjuk: megnyüvesedik s különben is kesernyész izz kap s az állatok nem tudják megenni.

Helyközi telefon nálunk. Említettük im-már a „Székely-Udvarhely”-ben, hogy a helyközi telefonhálózatba székely anyavárosunk is bekapcsolást nyert. A vonal teljesen ki van építve s közelebből a próbabeszélgetés is megtörtént és ma inapon a közhasználatnak átadják. Budapestre városunkból, mint előfizető a „Székely-Udvarhely” szerkesztője beszélt először az egyik központi telefon-mérnökkel. Azután pedig a helybeli központból Major József, a kolozsvári igazgatóság derék műszerésze beszélt Budapesttel, Losonczzal, Győrrel, Miskolcczal és Szegeddel, valamint közben Kolozsvárral, hol Pósgay főtitst volt jelen. A beszélgetéseket az összes vonalakon egészen jól lehetett érteni. Azonban a helybeli központ helyisége legkevésbé sem bizonyult alkalmasnak a telefon végleges elhelyezésére. Nem szabad egy zörrenésnek sem lenni a kapcsoló gép körül, ha azt akarjuk, hogy különösen a távolabbi helyekről megértsük egymást. Már pedig most a betűző verése, a közönség zajongása s más egyebek, ezt teljesen kizárják. Epen azért már most, a forgalomba való átadásakor és a nagyobb helyi építkezések előtt, helyen valónak tartanók, ha az igazgatóság úgy intézkednék, hogy a távirada és táybeszélő állomások a jelenlegi épület emeleti részén helyez-

tetnék el. A főnöki lakással baj nem lehetne, mert hiszen az másutt is kapható. Az így főmaradó lakást pedig valamelyik postatiszt lakáspénz helyett szívesen elfoglalhatná. Az ügyet mindenesetre megfontolandónak tartjuk és közfigyelembe ajánljuk. Másképpen pedig üdvözöljük a helyközi telefon intézményét s őszintén kívánjuk, hogy közönségünknek is teljes meglegedésére szolgáljon!

Vizhiány. A rendkívül hosszasan tartó szárazság miatt már-már kétségbeesztő a helyzet. Az ország minden részéből borzalmas hírek érkeznek. Általános a vízhiány. Nálunk sem különb a szomorú kép, mert a legtöbb helyen a mélyebb kutaknak is csak a fenekén lehet valamelyes vizet még találni. A Küküllőmenti községek teljessé a langyos folyóvizre vannak utalva. A termények elpusztulásától lehet tartani. Így is az 1862-63-ban uralkodott nagy szárazság nyomán keletkezett éhínséghez hasonló inség fenyegeti a lakosságot. Tavasz terményeink szárazságtól eltikkadva várják a jótékony esőt, melyre alig van már reményünk egyhamar. Napról-napra égető hőség, 30-32 C° meleg uralkodik vidékünkön. Ha e héten sem lesz eső, a tavaszi veteményekhez fűzött reményünk is elhagy.

Az utcák öntözése tudvalevőleg kisvárosi gyöngesség. Ritka helyen tudnak az egészségügyi követelmények ama magaslátára emelkedni, hogy száraz, poros időben az utcákat öntözzék. Csikszazreda e téren előre haladt, mert ott a gazdálkodni tudó polgármester egy régi vízpuskából praktikus öntöző készüléket csináltatott, hogy „száz likacsából egészséget és tisztaságot hirdessen a város publikumának és utcáinak” — írja a „Csikszazreda”. Vajjon a székely anyaváros polgármestere tudna e legalább ilyesmit — a közegészség és tisztaság érdekében — csináltatni? Avagy mi még nem érkezünk el odáig? Alig hisszük!

Tüzeset. Városunk V. kerületében az özv. Gál Mihályné tulajdonát képező, Fejér Mihály által bérelt istálló e hó 18-án d. u. fél két órakor meggyuladt s fedelét csakhamar leégett. A kár mintegy 120 K-ra tehető és biztosítva nem volt. Legérzékenyebb a bérlet vesztesége, a mely szénája elhamvadásával érte. A tűz keletkezésének okát kipuhatólni nem lehetett. Nem hagyhatjuk említés nélkül a tűzjelző állomások hiányát s a tűzoltóságnak e miatti késedelmességét. Szerencsére szélszél volt s a közelben tüzet-fogható épület nem volt és így a lakosság még mielőtt a tűzoltók megjelentek volna, elfojtotta a tüzet. Azonban ily száraz időben, ha valamely sűrűn beépített részen — mitől Isten őrizzen — tűzveszély fordulna elő, a legválságosabb körülmények közé juthat városunk polgársága. Ismételtten mondjuk, hogy a tűzjelző állomások felállítására egyik legégetőbb közszüksége városunknak.

Zárási óra. Az éjszakai ugynevezett „zár óra”-ról kívánunk szólani. Azt akarjuk megmondani, hogy a városi XI. sz. szabályrendelet a fogadókra estéli 11 órát, a vendéglőkre éjjeli 12 órát s a kávéházak nyitva tarthatására szintén éjjeli 12 órát ír elő. Ez utóbbinál azonban még a zenélést is esti 11 óráig engedélyezi csupán. „Zár-óra megváltása”-ról ebben sehol sem esik szó. De mondjuk, hogy ez a szabályrendelet nincs érvényben, mert azóta teméntelen ilyent alkottak, — jóváhagyást pedig egy sem nyert. Most tehát tulajdonképen alig lehet valaki tisztában azzal, hogy melyik van érvényben s így városi ex-lex állapotnak is nevezhetnők a mai szabályrendeleten kívüli helyzetet. A dolog úgy áll, hogy egyiket sem igen tartják be. Annyi — azt hisszük — bizonyos, hogy a zár-óra megváltása — szerény nézetünk szerint, bárhogy álljon is a dolog — nem ad just senkinek ahoz, hogy — különösen szabadban — a szomszédság egész éjszakai nyugalmát lehetetlenné tegye. A rendőrségnek erre gondja kellene legyen. Elvégre, ha valakinek olyan gusztusa van, hogy jókedvű állapotában poharakat, üvegeket dobál a sarokba és torkát az ordításban gyakorolni kívánja, ezt

zárt helyiségben is megtehetné. Ha pedig a tisztességes mulatságra valaki nem hajlandó, éjjeli csendháborításért megbüntetni köteles, még a saját embereit is, mert irva vagyon, hogy a törvényt nemcsak megtartatom, hanem magam is megtartom. Egyelőre ennyit, szükség esetén többet.

A „Budapesti Ujságírók Egyesülete” segélyalapja javára egy Almanach-ot ad ki, melyben 100 magyar író munkája fog megjelenni és 25 neves festőművész festményei, mint különálló műmellékletek lesznek a műben. Az Almanach igazán személt és lelket gyönyörködtető nagy albumalakú dísmű lesz. Ára 5 forint. — Megrendelések a „Budapesti Ujságírók Egyesülete Almanachja” kiadóhivatalához küldendők. Budapest, VII., Károly-körút 9. Mutatóul közöljük mai számunk tárcájában Lyka Károly kiváló nevű írónk cikkét, melyet az Almanach számára írt.

Kidobott pénz — bármily csekélynek látszó is — csak az olyan hirdetésért fizetett összeg, amelyet igen korlátolt számú és nem érdekelt közönség olvas. Ellenben a „Székely-Udvarhely” apró és rendszeres hirdetései — melyeket hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap nemcsak Udvarhelyvármegye székhelyén s minden valamire való és számottevő községében, hanem az ország legtávolabbi részében is sok ezren olvasnak — a legolesőbbak, mert feltétlenül eredményt biztosítók.

Iparügyek

Székely iparkiallítás.

Marosvásárhelyt ez év őszén rendezik az első kerületi iparos segéd- és tanonc munka kiállítását. A kereskedelemügyi miniszter már jóváhagyta a kiállítási szabályokat s a költségekre 2000 korona államsegélyt engedélyezett. A kiállításban részt vehetnek Marosvásárhely sz. kir. város, Marostorda-, Csik-, Háromszék- és Udvarhelyvármegyék területén lakó iparossegédek, munkások és tanoncok.

A részvételt a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarának f. é. a u g u s z t u s hó 20 ig kell bejelenteni. A kiállítást október 23-án nyitják meg és tart október 31-ig.

A kiállítók sem térdíjat nem fizetnek, sem egyéb költségeket nem viselnek. A szállítási költségeket is a kamara hordozza.

A kiállítók jelesbbjei díszes kitüntetési okmányt kapnak. Azonkívül pénzjutalomban részesülnek.

a) a segédek közül 12-en egyenként 20 koronás aranyjutalomban és 30-an egyenként 10 koronás ezüst jutalomban;

b) a tanoncok közül 20-an egyenként 10 koronás aranyjutalomban, 30-an egyenként 5 koronás ezüst és 30-an egyenként 3 koronás szintén ezüst jutalomban.

Ezek a jutalmazások a részvétel arányához képest lehetőleg emeltekni fognak. A kiállításban résztvevő iparossegédek, munkások és tanoncok, valamint ezek mesterei a kiállítás megtekintésére III. kocsiosztályon féláru vasuti jegyekkel utazhatnak, ha ebbeli elhatározásukat levélben vagy levelező-lapon szeptember 10-ig a marosvásárhelyi iparkamarának bejelentik.

Bejelentési iverk és tájékoztató nyomtatványok kaphatók az ipartestületeknél, ipartársulatoknál, tanoncciskolai igazgatóságoknál.

A kiállításra csak a sikerültebb munkák fogadtatnak el, amelyeket a segédek és tanoncok saját maguk, mások segédkezése nélkül készítettek.

A székely iparos ifjuság ezen együttes kiállításához, — mely a székely nép ipari hajlamai felől lesz hivatva tanúságot tenni, másfelől nemes versenyzésre ösztönzi a tehetséges ifju munkásokat — szép reményeket fűznek az intéző körök. Azért figyelmébe ajánljuk elsősorban a segéd és tanonctartó mestereknek.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. F. Sz. K. Pozsony. Igen becses cikkelyét hálás köszönettel vettük. Nagy az örömünk, hogy — szülő helyétől oly régen távol élő — szűkebb hazánk fiát épen szerény lapunk szövegeitől meg itthon. A folytatást kérjük. A jövő számunkban fogjuk megkezdeni.

B. Gy. Medesér. Szíves értesítését köszönjük. Más-kor is kérjük.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket, hogy

az illető postahivataloknál az előfizetés megújítása iránt lehetőleg gyorsan intézkedni sziveskedjenek,

nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

A legjobb és legolesőbb

közvetítő az

apróhirdetés!

Aki gyorsan és előnyösen házat, birtokot, üzletet, árut venni vagy eladni akar,	Aki társat, pénzkölcsönt stb. keres, o o o o o o
Aki bármiféle állást vagy foglalkozást keres, o o o	Aki szakácsnót, o szobalányt, gyermekleányt keres, o o o o
Aki lakást, üzletet, birtokot stb. berbe venni vagy adni kíván, o o o o o o	Aki férjhez menni, nősülni, vagy más ismeretséget, vagy levelezni akar, o o o

biztosan és leggyorsabban eléri célját, ha igénybe veszi a

„Székely-Udvarhely”

Apró hirdetés

rovatát, ahol minden egyszerű nyomású szó o o o o o csak négy fillér. o o o o o

Lakást keresek Székelyudvarhelyt, a mely három szobás legyen. Cim e lap kiadóhivatalában.

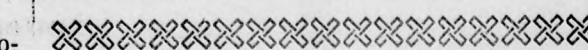
Tőkepenzesek, akik Székelyudvarhelyt, a Kossuth-utcában, igen előkelő és nagyobb terjedelmű telken, emeletes bérházat építeni hajlandók és **igyekeznek** — tőkájuk részletenkénti visszafizetése mellett — **biztos, magas kamat-jövedelemre** elhelyezni ohajlják, tájékoztatás végett forduljanak a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalához.

Teljes ellátást keresek Székelyudvarhelyt, csakis keresztény uri családnál. Igényeim: külön butorított szoba, reggeli, ebéd, vacsora, kiszolgálás. Fizetség megegyezés szerint. Szíves ajánlatokat e hó 26-ig a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalába (Kossuth-u 15.) kérek, a honnan azokat szíveségből közvetítik.

Kitünő fedeles udvari kocsi teljesen új állapotban eladó Dávid Gergely, kovácsmesternél Székelyudvarhelyt, Petőfi-utca 26. sz. — felelősség és jótállás mellett. Ócska kocsikat becserelel s készít ujakat és elvállal mindennemű javítást a legjutányosabb árárt.

Hirdetések felvételnek lapunk kiadóhivatalában!

2111-904 tkvi szám.

Árverési hirdetmény kivonat.

A sz. udvarhelyi kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy az udvarhelymegyei takarékpénztár végrehajthatóan ifj. Szélyes Ferenc béta lakos végrehajtást szenvedett elleni végrehajtási ügyében 240 kor tőkekövetelés és jár iránti ügyében a béta 26. sz. tjkben fekvő az A 473, 74 hr. sz. ingatlanra 338, az A 437 hr. sz. ingatlanra 5, az A 4

442 hr. sz. ingatlanra 2, az A + 808 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 1127 hr. sz. ingatlanra 30, az A + 1487 hr. sz. ingatlanra 2, az A + 1867 hr. sz. ingatlanra 2, az A + 1940, 1941, 1942 hr. sz. ingatlanra 3, az A + 2668 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 2775 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 2939 hr. sz. ingatlanra 2, az A + 2998 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 3041 hr. sz. ingatlanra 2, az A + 3154 hr. sz. ingatlanra 2, az A + 3208 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 3371 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 3438 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 3498 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 3987 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 4080, 4081 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 4326 hr. sz. ingatlanra 3, az A + 4387 hr. sz. ingatlanra 2, az A + 2681 hr. sz. ingatlanra 320 korona, a 254. sz. telekkönyvben A + 1232 hr. sz. ingatlanra 2, az A + 1833 hr. sz. ingatlanra 2, az A + 1853, 1854 hr. sz. ingatlanra 3, az A + 1948 hr. sz. ingatlanra 2, az A + 1954 hr. sz. ingatlanra 3, az A + 2040 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 2501 hr. sz. ingatlanra 2, az A + 2524 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 2719 hr. sz. ingatlanra 2, az A + 2888 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 2972 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 2988 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 3001 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 3048 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 3112 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 3146 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 3214 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 3259 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 3374 hr. sz. ingatlanra 2, az A + 3460 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 3477 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 3509 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 3568 hr. sz. ingatlanra 2, az A + 3578 hr. sz. ingatlanra 1, az A + 3989 hr. sz. ingatlanra 5, az A + 1361/1. 1908/1 hr. sz. ingatlanra 11, az A + 237/2 hr. sz. ingatlanra 320, az A + 4469, 4478 hr. sz. ingatlanra 7 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1904. évi aug. hó 5-ik napján d. e. 9 órakor Béta községében megállapított nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási árban alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10 százalékát készpénzben, vagy az 1881. t. c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyi miniszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. t. c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. törvényszék, mint tkvi hatóság.

Székelyudvarhely, 1904. máj. 7.

MIHÁLY, kir. tszéki egyes bíró.

Eladó ház. Székelyudvarhely, a Báthory-utca 28. sz. alatt levő épületes beltelek eladó. Bővebb felvilágosítás e lap kiadóhivatalában.

3651—904. tkvi. szám.

Hirdetmény.

A magyar kir. igazságügyminiszter 1903. évi július 18. án 23438. l. M. l. szám alatt elrendelte, hogy az oklándi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatósághoz tartozó Gyepes község telekkönyveibe felvett mindazon ingatlanokra nézve, amelyekre az 1886. évi 29. t.-c. 1889. évi 38. és 1891. évi XVI. t.-c. cikkei a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik az 1892. évi 29. t.-c. cikkben szabályozott eljárás és ezzel kapcsolatban a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése foganatosíttassék.

E célból a helyszíni eljárás nevezett községben 1904. évi augusztus 22-én fog kezdődni.

Ennélfogva felhivatnak:

1. mindazok, kik a telekkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, hogy a telekkönyvi hatóság kiküldöttje előtt a kitűzött határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseiket igazoló okiratokat mutassák fel;

2. mindazok, kik valamely ingatlanokhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886. évi 29. t.-c. 15—18. és az 1889. 38 t.-c. 5—7. és 9 §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják avagy odahassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerjék el és a tulajdonjog bekebelezésre engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogaikat ezen az uton nem érvényesíthetik és a bélyeg és illeték elengedési kedvezményből is elesnek; és

3. azok, kiknek javára tényleg már megszünt követelésre vonatkozó zálogjog vagy megszünt egyéb jog van nyilvánkönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztést kérelmezzék, illetve, hogy törlési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

Kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.

Okland, 1904. július 14.

MÁTHÉ DÉNES, kir. albíró.

BOR. Jó és olcsó asztali csemege és gyógyborok literenkint 28 krtól 1 frt 40 krig **Fernengel Gyula** bor nagykereskedésében kaphatók. 5 literen felüli vételnél külön kedvezményes árak.

Hadüzenet,

bármely versenycégtől érkezék is, legkisebb gondot sem okozza annak a kereskedőnek vagy iparosnak, aki versenyharcra fegyverképpen áll. Ennek azonban lényeges feltétele, hogy üzleti ügyeinek lebonyolítására és elátására a legmodernebb segédeszközökkel rendelkezék. Ily fontos segédeszköz az írógép. Kérje a

Smith Premier írógép

díjtalan és vételkényszer nélküli bemutatását vagy küldessen árjegyzéket. — A Smith Premier írógép felülmulhatlan kitűnő voltát legjobban igazolja több, mint **negyed millió** géptulajdonos.

The Smith Premier Typewriter Co. Budapest,
VI., Andrassy-ut 4.

Képviselő Erdély és a hozzá csatolt részek számára:

Strasser Izidor Kolozsvár,
Wesselényi-utca 22.

Minta-gép megtekinthető: **Papp Zakor Endre** úrnál Székelyudvarhelyt.

Megrendeléseknél kérjük lapunkra hivatkozni!

Mint gyógyviz csodahatásu.

Kászoni Főkut.

Természetes gyógyborviz!
Kizárólagos főraktár Udvarhelyvármegye egész területére: SZENTPÉTERY GERGELY fűszer-, üveg-, porcellán- és diszmuáru kereskedésében Székelyudvarhelyt, Deák-tér 15 szám alatt. — Üvegenkénti ára 12 fillér.

Mindig friss szállítmány.

Ritka alkalom!

Alapítattott: 1865.

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

női- és férfi divatruháza Székelyudvarhelyt, Batthyány-tér 4-ik szám. Legolcsóbb bevásárlási forrás! Gyors és pontos kiszolgálás!

Csak rövid ideig!

Alapítattott: 1865.

Tavaszi és nyári divatickek d u s raktára. o o o

Férfi- és női ruhák teljes elkészítetése elsőrendű műtermekben! o o o

Menyasszonyi o kelengyék nagy választékban! o

Állandó nagy választék bluz- és ruha selymekben féláron is alul!

Legnagyobb o raktár férfi és női ruháknak való posztókban, piratlan olcsó árakban, kiváló minőségekben! o o

Rendkívül nagy feltűnést fognak azon cikkek kelteni, melyek **mostantól kezdve**

Szenkovits János utóda

női- és férfi divatruházában (Székelyudvarhelyt, Batthyány-tér 4-ik szám alatt)

nagy külön eladásra kerülnek.

Üzlet-áthelyezés miatt

fölhalmozott raktári készletét leapasztani szándékozván, azok **árait az elismert olcsó áraknál is alább szállította!**

Minden hétfőn és pénteken nagy maradék-eladás!

A jelen alkalom igen ritka bevásárlási előnyöket nyújt a n.é. közönségnek, miért is csak jó szolgálatot vélünk teljesíteni, hogy mielőbbi fölhasználását különös figyelmébe ajánljuk.

Csak rövid ideig!

Ritka alkalom!

Férfi és női készruhák áruháza. Ezen ámban a legvégsőig menő olcsó árakat biztosítom, miért is különösen bátor vagyok az elősoroltakra fölhívni a közfigyelmet!

Férfi, női és gyermek cipők kiváló minőségben, versenyen kívüli árakban! o o

Csinos női- és férfi sport, tennis és torna-cipők d u s választékban.

Illatszerek, szappanok, ruha- és hajkefék! o o

Uti bőröndök és kézi-táskák. o o